

SLÁVKA POBEROVÁ

ŽIVOTY
NA SCHOVÁVANOU

OLYMPIA

SLÁVKA POBEROVÁ

**ŽIVOTY
NA SCHOVÁVANOU**

OLYMPIA
PRAHA

Text © Slávka Poberová, 1974, 2010

Druhé vydání © Nakladatelství Olympia, a. s., 2010

ISBN 978-80-7376-182-0

*Ač miluji, můj život jest
krásnější leda o bolest.*

M. J. LERMONTOV

1.

Svítá.

Petr už vstal, až sem doléhají jeho kroky, šustění sprchy, ranní kašel silného kuřáka – to už je strašně dávno, kdy po jejím nálezu na plicích přestal kouřit, aby ji zbytečně nesváděl – proč právě dnes jeho ložnice zasahuje do Kristinina života víc než jindy, kdy je dělí jen koupelna a dvoje dveře, a přece ho vnímá jaksi vzdáleně, spíš podvědomě, pokud vůbec něco vnímá –

„Ty bys mohla spát na vejdělek, neříkej, že tě Petr ruší. Je mezi váma všechno v pořádku?“ babinka nedůvěřovala odděleným ložnicím už nad plány domu. „K čemu je tenhle vejmysl dobrej,“ kroutila hlavou, ale ne dlouho. Stačilo, aby Kristina důrazně očitovala Petrův výrok:

„Spát odděleně je hygienické, účelné, a tudíž perspektivní,“ a významně se při tom usmála. Babince se nic nemuselo říkat po lopatě.

Tynda si halt ráda přispí...

„Z vás dvou čišší mrzká závist,“ odbývala Petrovo neúnavné poukazování na promarněný čas i setrvačné babinčino ptáče, co dál doskáče. „Já mám jiný režim, dřív než v deset mi to myslet nezačne. Že Petr od dvaceti trpí stařeckou nespavostí, není moje chyba. A vy, mami, jste se nenaponocovala se mnou ani zdaleka tolik, co já s Ivanou, tak mi teď dopřejte veršík navíc.“

Někdy ji přepadly výčitky, to pak večer postavila budík do talíře s drobnými, vše vložila do kastrolu, vsunula daleko pod postel, kam určitě nedosáhne, a když se pak opravdu probudila, v sedm se odpotácela dolů vypravit Ivanu do školy. Ale ta sama ji rezolutně honila zpátky.

„Kdo se má na tebe dívat, ty se vrátíš na kutě, zatímco já zaručeně budu z fýzy,“ vrčela na mžourající Kristinu. „Babi, já už musím letět, zas jsem se zdržela...“

Jistě, se samostatnými ložnicemi mě osvítil duch svatý, Petrovi někdy stačí nakukat cokoli o modernosti, triumfovala Kristina, když z bezpečných peřin, z hranice mezi dřimotou a bděním poslouchala uklidňující rachocení babinčina kafemlejnku z kuchyně nebo popeláře zvenku. Jejich podej, sem, couvni, dobrý, jeď, hlasy a dunění plechu a hukot těžkého motoru, cizí v té tiché střešovické ulici, která se jmenuje V zákoutí a nemůže jinak, snad ještě Na výsluní, Klidná nebo Za větrem, patří ke Kristinovým pražským ránům, stejně jako Frantík jdoucí kolem zahrádky z amplionu na protější stodole k těm z dětství. Vítězoslavné pocity jí Petr rád ponechával, sám navýsost spokojený, že se při vstávání nemusí chovat nijak ohleduplně a večer ujde kázání o povlacích, které pak nelze doprat, když po nich válí svoje věčné noviny, protože ty většinou stačil včas sklidit, kdykoli Kristina zaškrábala na dveře a s předstíranou bojácností škemrala:

„Mně se ti dneska přihodila taková zvláštní věc... Můžu k tobě?“

Svítá.

Ví to bezpečně, ačkoli postupující den sleduje pouze šterbinou mezi víčky. Pomáhá to prodlužovat aspoň zdání neskutečna, pomáhá to přesvědčení, že všechno předtím byl sen. Ošklivý, úzkostný, zlý sen, sen, z něhož se sténá, chroptí, křičí, vzlyká, z jakého se i Kristina ráda probouzí, hlavně když Petr sedí na pelesti a povzbudivě říká:

„Copak, copak, rozkřičela ses jak na lesy...“

Ovšem to se stává málokdy. Jednak se lehkokřídlí, pestrobarvní motýlkové Kristinina snění dají těžkými, šedými monstry nočních můr vypudit jen vzácně, a to ještě ve spolupráci s topinkami a česnekem, nebo s horečkou, jednak –

Jednak se jí vůbec nic nezdálo, prostě proto, že vůbec nespala. Ani nezdřímla, všechno je skutečnost, holá realita – a otevřít oči znamená definitivně to přiznat.

Dál tedy pevně tiskne víčka, deku ještě víc přitahuje k bradě, ušklíbne se, když si matně uvědomí dětinskost svého počínání...

Čert mi byl ten včerejšek dlužen... Ach ne, včerejšek za nic nemůže, ale co? Kdo za to může? Petr? Já? Proč? Všechno bylo tak báječné, tak normální, já i Petr –

Ve středu se rozevlátá nadšením přiřítla z města.

„Honem se obleč, musíš se mnou do Mánesa, byla jsem se podívat na Kajfošově výstavě. Ten člověk je druhý po pánubohu, dočista si stvořil jiný svět.“

Jako vždycky dřív i tentokrát Petr pochopil, že právě tomuto záchvatu nadšení musí nějak podlehnout i on, rychle se rozloučil s programem na zbytek dne a odevzdaně nastartoval.

„Jsem hrozně ráda, že ho zítra poznám, musí být prima, kdo umí takhle sochat, nemůže být jiný,“ řekla Kristina a mávla rukou po výstavní síni.

„Jako bys znala málo svých kolegů, jejich obrazy a sochy letí po celém světě, a oni jsou potvory, lumpové, zbabělci, děvkaři –“

„Letí, letí! Pouhá móda, ne kumšt, to se ale nevztahuje na Kajfoše, to přece cítíš, tady cítíš,“ poněkud teatrálně přitiskla dlaň k srdci. „Co bys říkal kafičku a potom třeba malé procházce? Už dlouho jsme se spolu nikam nedostali – a mně se od těch úplně jiných lidí a měst a všeho nechce zpátky do obyčejných ulic,“ žadonila, když vycházeli ze skleněných dveří.

Z kávy v Klubu se vyklubalo spousta řečí se známými, kteří tu podle Petra marnili čas, potom večere. Vyšli už do tmy.

Vltava před Žofínem Kristinu fascinovala.

Jako by to ani voda nebyla, spíš olej, temný a hustý, vazký, to je správné slovo, vazký, líně se převaluje mezi kameny nábřeží a půdou ostrova – stromy na něm se mihotavě zrcadlí na vlnkách, ve světle neonů za sebou vypadají jako japonská malba, mokré do mokrého – nádhera –

„To je ale špína,“ ozval se Petr.

„Krásná špína,“ zasmála se Kristina a pohladila mu ruku.

Naklonil se přes zábradlí, ukázal dolů pod most.

„Jen se divím, že kachna z té krásy nepojde.“

Nad trávníkem Kamy se mátožně ploužila mlha, obklopovala je, pluli v ní jak loď londýnským přístavem, doprovázeni jen dutou ozvěnou svých kroků na asfaltu.

Vlasy zplihly Kristině po obličejí.

Budu vypadat jako rozára, už se vidím, až budu rozčesávat drdol, ke všemu jsem ho nalakovala.

Na konci Karlova mostu je upoutaly věžní hodiny vedle Sovových mlýnů. Ciferník zakletý do přízračné atmosféry začátku filmové detektivky se vynořoval z šedi nad vodou, vpravo od něj se nezřetelně rýsovaly koruny stromů.

„To by byla fotka,“ uznal Petr a Kristina podle jeho výrazu usoudila, že myslí především na to, jak by ji použil.

Pak už měl romantiky dost.

„Jede se domů, strašidylko moje,“ prohlásil a rychle se vraceli k vozu. Už bez dalšího rozhlížení.

„Stejně se těším, že Kajfoše poznám,“ trvala na svém, sotva se zavrtala do sedadla.

„Jen si mi příště nestěžuj, že máš práce nad hlavu a nevíš, kam dřív skočit.“

„Ale já opravdu nevím,“ hlesla.

„Kdybys aspoň vypadla někam na vzduch, jenže ty dáš spíš přednost čtyřem stěnám Danina trámoviště.“

Dana! Tady bude ten zakopaný pes, jediné tady...

Kristina se taktak ovládla, aby nad svým objevem hlasitě nezajásala. Ale nadšení opadlo stejně rychle, jak přišlo.

Taková pitomost. Přece nezačnu lhát, svalovat vinu na ni jen proto, abych se sama omluvila! Dana nezavinila nic, všechno už ve mně bylo, schovávalo se to někde na dně tak dobře, že jsem neměla ani potuchy o tom, že bych i já – Dana ne, kdepak, já sama, sama – Dana si jen přisolila, Dana –

„Co na ní máš?“ ptával se Petr a Kristina odpovídala, že takhle nesmí tu otázku formulovat. Podstatné totiž je, co má Dana na ní, na Kristině, proč právě ji si vybrala za bytost nejbližší, a ona si ji skutečně vybrala, Dana si vždycky všechno vybírá po zralé úvaze, šaty i lidi, kam by jinak přišla, její popularita díky rozhlasové univerzitě každodenní psychoterapie představovala cosi pohádkového, už když se seznámily...

Vyjevená Kristina tenkrát, na své první vernisáži, tonula v přívalu mimořádných pozorností. Petrův povzbuzující úsměv představoval jediný záchytný bod, k němuž se utíkala z rozpaků. Že ji kdosi představil doktorce Lehocké, jí lichotilo, vždyť taky poslouchala rádio, ale rej nových, neznámých tváří je zas rychle roztrhl, vlastně se sotva pozdravily, a tak o čtyřiaadvacet hodin později tím silněji zapůsobil sebejistý, cílevědomý hlas, který bez cirátů pravil:

„Nelekejte se, jsem naprosto normální. Chci, abychom se poznaly důkladněji, jestli jsem vám nebyla dočista protivná. Jmenuju se Dana.“

Kristina se Danou nadchla rychle. Pak ji seznámila s Petrem. Tomu se Dana nelíbila. Víc, nesnášel ji. Kristina marně pátrala po příčinách.

Jistě, přímá je až k hrubosti, ale to přece Petrovi jindy nevadí, ani silná slova si neoškliví...

S úlevou se rozhodla: Petr na Danku žárlí!

Spolkla roztrpčení a potlačovala chuť spojovat své nejmilejší, vzájemná setkání omezovala, a když už se jim nebylo možné vy-

hnout, držela se nablízku, aby tišila reakce. Jen málokdy dovolila staré bolesti vyrazit na povrch:

„Já prostě nepochopím, že je na tebe Petr tak alergický...“

Naposled tu větu řekla, ano, nedávno, jsou tomu dva tři měsíce. Seděly na kraji lesa nad chalupou, kdesi za jejich zády Ivana s kamarádkou Hankou, která často jezdila ven s nimi, sbíraly pro babinku devětsil, Dana soustředěně pozorovala kosa, pod jehož tíhou se pohupoval tenký habr. Ptačí zpěv se z šumů a hluků kolem vyčleňoval a zase do nich zapadal.

„V tom teda mám jasno,“ řekla, opřela se o lokty a trochu se nadzvedla, protože zem ještě dost studila. Z tohohle posezení kouká perfektní adnexitida.

Kristina se špetkou závisti v jinak bezvýhradném obdivu sledovala každý Danin pohyb.

Ona je dáma, i když má na sobě džínsy. A samo sebou rukavičky, zvláště na fakultních brigádách prý provokovaly.

Magda Kajfošová, se kterou se Kristina u Dany už několikrát setkala, jednou vyprávěla, jak se Danině noblesnosti posmívali tak dlouho, až jednoho z žertěřů pravou z těch věčných rukavic vzala po tváři.

„Bral druhou o zem a třetí o zeď, co vám budu vykládat. Dana se jen oprášila, hodila po nás ten svůj vznešený kukuč a pronesla něco na téma – bacily jsou pěkněj ksindl a dočista všude. Byl to potvora chlap, nezapomněl jí to, ani pak ve špitále, začal na ni nasazovat, když vybuďovala oddělení z ničeho... Ale glanc ztratit jsem ji už taky viděla. Uklízely jsme brigádně nádvoří, někde se řízla, no, flegmona z toho byla slušná. Šla jsem jí dát injekci – a to byl teda tanec, u doktorky by člověk takový strach z jehly sotva předpokládal...“

„V tom teda mám docela jasno,“ opakovala Dana. „Petr prostě usoudil, že pro tebe jsem společnost naprosto nevhodná, možná mravů uvolněných, možná chování nevázaného, ale určitě příliš samostatná, zatímco on stojí a padá tvou absolutní závislostí, tvým žitím jen pro něj a skrze něho.“

Proč asi mluví tak divně? napadlo Kristinu, než však měla čas si ten podivuhodný Danin tón víc než jen uvědomit, mluvila Dana už zase obyčejně. Dokonce trochu prskla smíchy.

„Podezřívá mě z toho, že tě svádím. A to si vůbec nedovede představit, jak je jeho podezření oprávněný! Já se nemůžu a nemůžu zbavit pocitu, že kdybys žila jinak, dokázala bys mnohem víc, ještě mnohem víc. A máš aspoň důvod, proč zas já jsem alergická na něj.“

„Můžeš mi prozradit, co se za tím – mnohem víc – skrývá? Vydělat na třetí auto a druhý barák? Hm, dokázat víc – tobě se snad už nelíbí, co dělám?“

„Nechme toho, jedna mluvíme křovácky, druhá hotentotsky, samozřejmě se mi tvoje věci líbit nepřestaly, už se mi ani víc líbit nemůžou. Ale třeba bych radši, aby se mi nelíbily, co já vím, a věřím, že ty bys dokázala něco – kdybys... Mě zkrátka míchá, že máš tak minimální vědomí identity.“

„Dej mi svátek s identitou, jestli to je něco jako sebevědomí, tak jsem si nikdy nelhala do kapsy, Petr je zkrátka tisíckrát schopnější architekt než já keramička, taková pravda sebevědomí nenarušuje.“

„Jako dub. Pochop jednou, že tvoje síla je jinde než Petrova, a je stejná, ne-li větší než jeho. Nevyznávám nafoukanost, ale odhad vlastních možností. A pak se podle toho odhadu řídit je prospěšná věc,“ končila Dana trochu unaveně a s patrným hněvem. Na sebe, protože zas nedokázala srozumitelně vyjádřit, co měla na mysli, a taky proto, že se stále znovu přesvědčovala o tom, jak hluboko se jí Kristina zadřela pod kůži.

Tomu se vždycky bránila, skutečné přátelství je náročná záležitost, i bez něj má co činit se životy jiných, i bez něj má co dělat s vlastním životem, nemůže si dovolit cit ke komukoli, teď už ne, ale Kristině se neubránila.

Hrom aby do toho, každá bába, co se rozpouští v trablech a bolestech bližního, je proti mně hadr, tím spíš, že já nemám,

proč se rozpouštět, Kristina je spokojená, to jen mně straší ve věži, hrom aby do toho.

V dálce – zřejmě mnohem úspěšněji než ona – zaordinoval datel – zavýskla Ivana, sadem se mihl babinčin černý šátek. Dana se rozmrzele zakousla do metlice loňské trávy.

Hrom aby do toho.

„Když ty ráda nadsazuješ,“ dojatě se ozvala Kristina, opět jednou přivedená z míry zájmem, který jí Dana věnuje. Jí, docela obyčejnské Kristině, Dana, od rána do večera obklopená zajímavými lidmi. A přitom není proč! „Kdybych dala na tvoje řeči, tak nad sebou zapláču, chudinkou ubohou. Ale to já přece nejsem,“ zasmála se. „Vědomí identity takové či makové, s Petrem jsem byla a pořád jsem šťastná, to snad uznáš.“

„Jo, uznám. Kdybych vás aspoň neznala tak dlouho, tak zblízka. Notabene za těch šestnáct let, co vám to takhle vydrželo, já stačila rozflákat dvě manželství, takže proč si osobuju právo ti do toho mluvit, že jo? Tvůj klid a spokojenost proti skandálům s Milošem a pak s Jirkou... Že bych něco mimořádného dokázala, se taky nedá tvrdit, pár přednášek, pár knížek, pár vyléčených cvoků do světa, kde jeden jak druhý stejně jsme nějak zasypanej... Jenže mně pořád někde něco našeptává, že tys ještě nevytvořila svoje nejlepší dílo, že ho takhle ani nemůžeš vytvořit, protože kumšt se nerodí jenom z krásy, ale taky z bolesti, protože kumštu se přece nemůže dařit v těchhle stojatejch vodách, kumšt chce proud, všechny moje zkušenosti to potvrzují.“

„Ale výjimka zas potvrzuje pravidlo, nemyslíš?“ zasmála se znovu Kristina a vstala, protože se na záspi objevil Petr a mával, aby už šly.

Jistě, Danka si přisolovala, nejednou, ale jenom to, nic víc, nic víc. Mluvila a mluvila, o stojatých vodách, o proudu a dost, puntík. O nejlepším díle, které jsem ještě nevytvořila – jako bych teď, po tom všem, vůbec svedla ještě cokoli – natož nejlepší dílo! Je